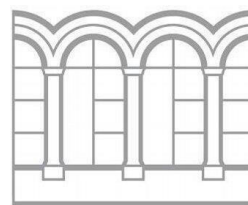


SESIJA 4 - RDM

EOSC u Srbiji

Nadica Miljković

Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Beogradu



1838

RDM (eng. *Research Data Management*)

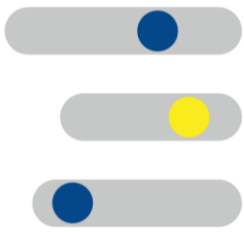
- Rezultati koji će u ovoj sesiji biti predstavljeni su nastali u okviru projekta „*Boosting EOSC readiness: Creating a scalable model for capacity building in RDM*“, koji finansira Evropska unija u okviru projekta H2020-EU.1.4.1.1. [EOSC Secretariat br. 831644](#).
- Upravljanje istraživačkim podacima je goruća tema!
- Od skoro postoji i sajt sa korisnim informacijama na srpskom jeziku <http://rdm.open.ac.rs/>



- Sesija uključuje sledeća predavanja članova projekta i gosta iz Novog Sada:
 - Nadica Miljković, Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Beogradu, “EOSC u Srbiji”
 - Obrad Vučkovac, Institut za nuklearne nauke Vinča, “Alati za pripremu plana upravljanja istraživačkim podacima”
 - Ljiljana B. Lazarević, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, “Otvaranje podataka u psihologiji – korisni saveti za istraživače”
 - Ilija Milovanović, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, “Plan tretmana podataka: Kako “otvoriti” svoje podatke”
 - Milica Ševkušić, Institut tehničkih nauka, SANU, “Edukacija za bibliotekare: Upravljanje istraživačkim podacima”



EOSC



- EOSC (eng. *European Open Science Cloud*) ili Evropski otvoreni naučni oblak predstavlja inicijativu koja je pokrenuta 2015. godine. Bavi se infrastrukturom otvorene nauke na međunarodnom nivou.
- Cilj EOSC-a je promocija i podrška praksi otvorene nauke!
- U okviru EOSC deklaracije (https://ec.europa.eu/research/openscience/pdf/eosc_declaration.pdf) iz 2017. godine od tri poglavlja, dva su posvećena otvorenim podacima i to:
 - Ustaljene prakse u radu sa podacima i FAIR principi (eng. *Data culture and FAIR data*) i
 - Servisi i arhitektura za istraživačke podatke (eng. *Research data services and architecture*)
- Evropska komisija je od 2017. godine finansirala 11 projekata koji su posvećeni razvoju i podršci EOSC-u. Lista je dostupna na EOSC Wikipedija stranici (https://en.wikipedia.org/wiki/European_Open_Science_Cloud#EC_funded_Projects_contributing_to_EOSC_development).
- Više na <http://rdm.open.ac.rs/> i <https://www.eoscsecretariat.eu/>.

Kako je sve počelo?

- 2018: smo se upoznali i pronašli zajednički interes – otvorena nauka, a sve je krenulo od slobodnog softvera (<https://pssoh.etf.bg.ac.rs/>).
- 2019: organizovali smo radionicu o otvorenim podacima za istraživače (<https://zenodo.org/record/3471052>, 810 pregleda i 586 preuzimanja na dan 03.11.2020.)
- 2020: EOSC projekat *“Boosting EOSC readiness: Creating a scalable model for capacity building in RDM”*.



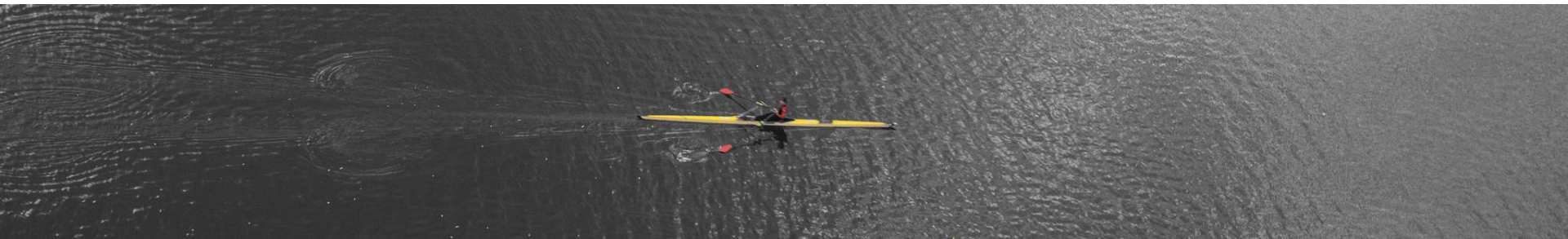
Kako je sve počelo?

- 2018: smo se upoznali i pronašli zajednički interes – otvorena nauka, a sve je krenulo od slobodnog softvera (<https://pssoh.etf.bg.ac.rs/>).
- 2019: organizovali smo radionicu o otvorenim podacima za istraživače (<https://zenodo.org/record/3471052>, 810 pregleda i 586 preuzimanja na dan 03.11.2020.)
- 2020: EOSC projekat *“Boosting EOSC readiness: Creating a scalable model for capacity building in RDM”*.



Naš projekat

- Ima za cilj informisanost istraživača o EOSC-u i kreiranje:
 - Veb portala sa uputstvima za istraživače
 - Repozitorijuma za podatke uz odgovarajuću dokumentaciju
 - Lokalizovanih alata za sastavljanje plana upravljanja podacima, RDM (eng. *Research Data Management*)
 - Institucionalnih politika
 - Edukativnog materijala za istraživače i bibliotekare
- Cilj je dizajn skalabilnog modela za slične istraživačke zajednice zapadnog Balkana koje nisu EU članice, a govore južnoslovenski jezik
 - Pored Srbije, tu su Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Severna Makedonija
 - Isti izazovi
 - Isti ili sličan jezik
- Veliki pomak u odnosu na trenutno stanje!
 - Adaptirana slika, Progress od Tom Mrazek; Flickr [link](#); CC BY 2.0.





Zašto je projekat važan za
istraživače?

Uputstva na Serbia.RDM sajtu

- Skup svih iskustava i informacija koje mogu biti od pomoći u kreiranju DMP-a za projekte na koje konkurišete.
- Serbia.RDM veb portal (<https://rdm.open.ac.rs/>) sadrži vodič na srpskom jeziku koji je podeljen u 6 celina:
 - Uvod
 - Plan, DMP (eng. *Data Management Plan*)
 - Organizacija
 - Metapodaci
 - Čuvanje podataka
 - Objavljivanje podataka
- Neke od tema/članaka su: autorska prava, GDPR, politike finansijera i izdavača, sadržaj DMP-a ...

Uvod



Plan (DMP)



Organizacija



Metapodaci



Čuvanje



Objavljivanje



Dataverse repozitorijum

- Dataverse (<https://dataverse.org/>)
 - Instaliran u Računskom centru Univerziteta u Beogradu
 - Podešavanja su u toku
 - Uskoro lokalizacija
- Odabran je iz sledećih razloga:
 - Softver je otvorenog koda, razvio ga je tim sa Harvard Univerziteta (iskustvo od 1999. godine)
 - Posebno namenjen istraživačkim podacima
 - Skalabilan
 - Koristi se u 63 zemalja širom sveta. Najveći u Evropi je DataverseNL u Holandiji koji obuhvata 11 univerziteta
 - Namenjen istraživačima, časopisima, institucijama i programerima



Edukacija i... alati za RDM

- Napravili smo probno DMP uputstvo za projektni poziv IDEJE Fonda za nauku Republike Srbije.
- Pitali smo istraživače šta misle o našem uputstvu.
 - Niko nije rekao meni to ne treba! Svima treba!
 - Bilo je nedoumica, ali i korisnih sugestija!
 - Naši istraživači se pitaju da li je moguće menjati DMP tokom trajanja projekta, koliko detaljan treba da bude plan, kako uskladiti svoj plan sa GDPR-om ...
- Plan je da za sledeći poziv dobiju i istraživači i bibliotekari uputstvo kada se projektni poziv otvori.
 - Videćemo.
- U planu su edukacije!
 - Nešto o tome u nastavku sesije.

Formati često nastaju kao standard određene kompanije ili strukovnog udruženja. Kada format pripada komercijalnom softveru (na primer doc, docx, xls ilixlsx formati u MS Office-u, psd u Adobe Photoshop-u) postoji opravdani strah da će biti nečitljiv i (potencijalno) neupotrebljiv sa pojavom nove verzije tog softvera.

Rešenje je u izboru nekomercijalnih (eng. *non-proprietary*) i otvorenih formata. Ovde je lista sa preporučenim formatima:

- tabelarni prikaz (spreadsheets): CSV
- tekstualni podaci: XML, TXT, HTML, PDF/A
- baze podataka: XML, CSV
- slike: TIFF, PNG, JPEG
- zvuk: FLAC, WAV, MP3

Zahvalnica

Biljani Kosanović! Celom timu na entuzijazmu i efikasnosti!

Profesoru Predragu Pejoviću i vanrednom profesoru Milošu Cvetanoviću za podršku u realizaciji PSSOH aktivnosti koje su usmerene ka otvorenoj nauci, ali i upravi Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Članicama i članovima LIRA laboratorije, a posebno docentkinji Danki Purić, vanrednoj profesorki Iris Žeželj i profesoru Goranu Kneževiću.



Tim Serbia.RDM

EOSC u Srbiji

e-mail: dissemination@open.ac.rs

url: <https://rdm.open.ac.rs/>

Zenodo: <https://zenodo.org/communities/ords>

Serbia  .RDM